

Vážení přátelé,

děkuji vám, že zde dnes mohu být s vámi, v nádherném Portugalsku, zatímco svět si brzy připomene dvě stě dnů od začátku války v Evropě.

Intenzivní diskuse, které provázely toto setkání v Estorilu, pomalu končí a já jsem byla požádána, abych zde promluvila na téma „Světa budoucnosti“.

Kladu si otázku, zda by si někdo, kdo by takto hovořil v roce 1945, vůbec dokázal představit, že v roce 2022 bude mezi námi tolik lidí, kteří již zapomněli, jaké důsledky přinesl nacionalismus, populismus a uplatňování práva silnějšího.

Nebo zda by si někdo, kdo by takový projev pronášel v roce 1960, představil svět, ve kterém budeme všichni bezprostředně propojeni mobilními telefony, ale v němž tolik lidí bude zároveň žít ve větším osamění než kdykoli předtím, anebo to, že bude politika tak nebývale roztržštěná. Že budeme mít všechny znalosti světa neustále na dosah ruky online, a přesto bude tolik lidí netečných k tomu, o čem nás poučila historie.

Že nepřetržitý 24hodinový proud zpravodajství a obsahu na Instagramu, Twitteru a Facebooku u mnoha lidí posílí nezájem a lhostejnost, ne naopak. Že falešné zprávy a dezinformace se budou šířit po světě rychlostí světla.

Říkám si, zda by si někdo, kdo by v roce 1990 po pádu Berlínské zdi hovořil ke shromáždění občanů, pomyslel, že položení základů liberální demokracie, které ukončilo desetiletí strachu, ztracených generací a útlaku, bude znovu zpochybňováno.

Nebo že i přes všechna varování se svět bude nadále přehřívat. Že nám naše řeky budou mizet před očima a lesy budou sužovat požáry.

Nebo že ženy budou stále vydělávat méně než muži.

Nebo že i navzdory tomu, že jsme nejbohatší společností v historii, zůstane propast mezi majetnými a nemajetnými tak hluboká.

Že se přes evropské hranice znovu povalí tanky.

Obraz, který zde líčím, působí navenek ponuře. Ale tak to není. Snažím se tak bít na poplach, vyzvat mocně ke změně, povzbudit k aktivismu, aby se zásadně proměnilo naše fungování ve společnosti. Je mým apelem na vás, abyste našli svůj hlas a projevíli ho.

Svět budoucnosti je svět, který můžeme vytvořit pouze společnými silami. Osud není předem daný, osud je výsledkem našeho snažení.

Tento projekt, který nazýváme Evropskou unií, byl vytvořen proto, aby řešil problémy našich občanů. Byl naší snahou zajistit, aby i v budoucnu svět usiloval o spravedlnost, rovné příležitosti a skutečnou demokracii.

Snít sen o Evropské unii bylo výrazem nesmírné odvahy. Ještě složitější bylo jej uskutečnit.

A byli to právě snílci, kdo to dokázali, kdo vybudovali tuto pevnost práv a kruh důvěry – ekonomické otevřenosti a pluralismu.

Přátelé, navzdory výzvam, které nás čekají, hledím do budoucna s nadějí. S optimismem. S jasným záměrem.

Protože je pravdou, že musíme čelit nacionalismu a populismu, ale je také pravda, že máme miliony mladých Evropanů, kteří se angažují, kteří neváhají vystupovat veřejně.

- Že naší odpovědí každému rádoby silákovi na vzestupu jsou lidé, kteří vnímají politiku jako pozitivní hybnou sílu změn. Že každému autokratovi, který ohrožuje naše sousedy, odpovídáme jednotou, která pod tlakem nepovolila.
- Že i když u nás ženy stále nepobírají stejné platy a mzdy jako muži, i když práva žen jsou i nadále ohrožena, přijímáme právní předpisy, které tyto problémy řeší.
- Že více lidem než kdy v historii se daří vymanit z chudoby a beznaděje. Že i když stále existuje diskriminace, naše komunita LGBTI má méně důvodů se znepokojovat. Jistě je ještě co zlepšovat, ale rasismu ubývá. Že boj proti změně klimatu a pandemiím sice nekončí, ale my se v jeho rámci dokážeme mezi jednotlivými státy podělit o hasiče,

ventilátory, očkovací látky i lékaře. Budeme prvním uhlíkově neutrálním kontinentem naší současnosti.

V tom spočívá síla Evropy.

A to, vážení přátelé, znamená pokrok. Dokonce i když nejde vždy všechno dostatečně rychle nebo dostatečně do hloubky. I tak je to krok vpřed. To je Evropa. Je to něco, co Evropa dělala, dělá a co musí činit i nadále.

Avšak přátelé, Evropa přežije jedině tehdy, jestliže za ni budeme bojovat. Jestliže ji přestaneme považovat za samozřejmost. Jestliže budeme rozumět tomu, v čem je nám přínosná, a budeme schopni její přínos vysvětlovat. Jestliže budeme naslouchat. Jestliže zakročíme proti těm, kdo se jí snaží rozvrátit. Jestliže budeme schopni se reformovat. Jestliže budeme schopni náš projekt přetvořit.

Právě toho se týká výzva Evropského parlamentu ke svolání konventu o budoucnosti Evropy. Ten by měl zajistit, aby pokračovala debata o tom, jak Evropu připravit pro příští generaci. A nesmí v ní být místo pro žádná tabu, žádné posvátné, nedotknutelné modly. Nemůžeme riskovat, že začneme zaostávat, jenom proto, že naše byrokracie je příliš těžkopádná na jakoukoli změnu, ani nemůžeme upřednostnit úzkoprsé zájmy. Od poslední velké reformy uběhlo dvacet let. Víme, že to, co fungovalo pro osmnáctku států, dosáhlo u sedmadvaceti států svého limitu a už rozhodně nebude fungovat pro 32 ani pro 36 států Unie. Je čas.

Evropa neznámá, že chceme, aby si byli všichni podobní jako vejce vejci, ale že je naším nejhlubším přesvědčením, že všichni bez ohledu na to, jak jsou rozdílní, by měli dostat stejnou šanci.

Vážení přátelé, Evropa – to je především naděje. Naděje v budoucnost. Naděje v příští generaci. Záblesk světla, záře majáku. Když pohlédneme k východu a vidíme Putinovy tanky nebo vzestup Číny, která se opírá o hodnoty nám velice vzdálené; když se podíváme k severu a spatříme, co způsobil brexit; nebo směrem na západ a vidíme hluboké společenské rozkoly, které využíval trumpismus; když upřeme svůj pohled sami k sobě a vidíme zásady, které jsme považovali za samozřejmé a které jsou nyní zpochybňovány, pak víme, že nastala chvíle, kdy svět potřebuje Evropu v její nejlepší formě. A my tuto naději potřebujeme. Potřebujeme hodnoty, které Evropa zastává. A já bych chtěla, aby lidé znovu získali ten pocit neodkladnosti a optimistické víry v potenciál našeho projektu. Reformy již dál odkládat nelze.

Pro mě osobně Evropa vždy představovala příležitost. Změnu. Možnosti. Když v roce 2004 do Unie vstoupilo deset zemí, včetně té mé, znamenalo to vyvrcholení mnoha let pokroku a obrovských společenských změn. Znamenalo to všechno. Evropu to proměnilo. Milionům lidí dalo budoucnost.

Bylo k tomu zapotřebí pevné přesvědčení. Byla potřeba odvaha. Tuto odvahu musíme nalézt i nyní, když se díváme na Ukrajinu, Moldavsko, země západního Balkánu, Gruzii.

Evropa má moc proměňovat, ale nejprve musíme najít politickou odvahu k tomu, tento velký krok vpřed učinit. A změnit svět. Můžeme to udělat. A také bychom měli. Protože pokud nebudeme psát budoucnost, budou ji za nás psát jiní, jejichž příběh je tomu našemu na hony vzdálen, příběh, který bude mít také velmi odlišný konec.

Svět, jaký jsme znali, se dramaticky změnil. Osa se vychýlila 24. února brutální, neoprávněnou a nezákonnou invazí na svrchovanou Ukrajinu.

Jsem hrdá na to, jak Evropa zareagovala. Jak se za Ukrajinu postavila, jak jsme jí poskytli vojenskou pomoc, politickou a diplomatickou podporu, přijali jsme miliony uprchlíků, poskytli jsme finanční prostředky v nebývalém rozsahu. Ukázali jsme, že nejsme lhostejní. Pravděpodobně nejdůležitějším politickým krokem, který jsme učinili, bylo to, že jsme Ukrajině udělili status kandidátské země EU. Protože Ukrajina potřebuje naději. A protože Ukrajina bojuje za Evropu a my se k ní nepostavíme zády.

Jejich hodnoty jsou stejné jako ty, které zastává Evropa. A právě tyto hodnoty musíme chránit. A musíme se naučit lépe vysvětlovat, proč na těchto hodnotách tolik záleží. Proč bez nich by nebylo nic. Proč za to stojí.

Příliš často hovoříme o demokracii, rovnosti a právním státu, jako kdyby se jednalo o nějaké vznešené ideály patřící do zaprášených teoretických svazků v knihovnách. Musíme každý den ukazovat, proč jsou tyto koncepty potřebné a jak mohou měnit životy lidí.

Jak jsem se již zmínila, znalosti o světě máme neustále na dosah ruky, ale využívat technologie také znamená, že se na nás valí proud dezinformací často balený do zvláštního typu populismu. Záměrně je živen cynismus, jednoduché odpovědi jsou nabízeny jako falešná řešení složitých problémů a příčinou všech frustrací a obav jsou vždy „ti druzí“. Nacionalisté nám podsouvají falešnou nostalgii po jakési slavné minulosti, která ve skutečnosti nikdy neexistovala. Každý je zaškatulkován a černobíle onálepkován, i když realita má ve skutečnosti tisíce odstínů šedé. S něčím takovým není snadné bojovat. Naštěstí snadnost nikdy nebyla kritériem pro možnost jednat.

O světě budoucnosti ale nemůžeme hovořit bez toho, abychom se zabývali světem současným. Právě teď lidi nejvíce znepokojují životní náklady, jak vyjdou s příjmem do konce měsíce nebo jaký svět tu zanechají svým dětem. Obávají se budoucnosti a Evropa musí být schopna na to reagovat. Pokud budou mít lidé pocit, že demokracie jim nepomáhá řešit jejich osamělost, izolaci a frustrace, začnou se od ní odvracet. Proto je ekonomika důležitá. Pracovní místa jsou důležitá. Důstojnost a vzdělání jsou důležité, protože pokud rozsáhlé ekonomické rozdíly ve společnosti způsobí, že příliš mnoho lidí bude pociťovat osamělost a odcizení, budou mít tito lidé současně pocit, že selhala i Evropa.

Vytápět naše domovy, zajistit paliva pro naše průmyslová odvětví a jezdit automobilem je stále obtížnější. Inlace drží ceny vysoko. To víme. Ale až i na nás dolehne únava z tohoto konfliktu, pak teprve se budeme muset skutečně vzchopit a stát pevněji než kdy předtím. To bude chvíle, kdy se teoretická Evropa musí spojit s praktickým vedením. S odhodláním a odvahou. A Evropa se musí s touto výzvou vyrovnat. Ať už se jedná o krocení životních nákladů, cen elektřiny, nebo zvládnutí změny klimatu, zajištění obrany či potravinového zabezpečení. Jedinou cestou kupředu je, že budeme jednotní.

A nyní můžeme přijmout rozhodnutí. Která nepočkají. Můžeme postupovat společně a nepříznivý dopad tak zmírnit: ať už se jedná o zastropování účtů, stanovení našich cenových systémů nebo oddělení cen elektřiny od plynu, jsou kroky, které můžeme nyní učinit, a to i dočasně, abychom vyrovnali bezprostřední tlak, a současně provádět dlouhodobé strategie. Pokud někdy nastal čas pro „více Evropy“, pak je to teď a je to tady.

Přátelé, Evropa je výrazem volby – volby zemí, které pochopily, že největší šanci máme tehdy, jestliže se vydáme společnou cestou. Evropu jsme si zvolili.

I přes četné výzvy a kruté pravdy jsem optimistkou. Jsem plná naděje. Věřím pevně v možnosti naší doby, a když vidím mladé lidi kdekoli v Evropě, vím, že nás čeká skvělá budoucnost.

A jsem hluboce přesvědčena o tom, že díky Evropě bude svět budoucnosti lepší než ten, který zanecháváme za sebou.

Děkuji vám.